

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

FÖRSTUDIE AVSEENDE
**Förekomsten av hot, våld
och trakasserier mot
förtroendevalda politiker**

Ansvarig: Therese Norrbelius

Innehållsförteckning

1	INLEDNING/BAKGRUND.....	3
2	SYFTE.....	3
3	METOD	3
4	DEFINITIONER.....	3
5	RESULTAT AV FÖRSTUDIEN	4
5.1	SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAR	4
5.2	ANALYS OCH SLUTSATS	6
6	KVALITETSSÄKRING	7
7	ANSVARIGA FÖR FÖRSTUDIENS GENOMFÖRANDE	7
8	BILAGA: ENKÄTFRÅGORNA	8

1 INLEDNING/BAKGRUND

Hot och våld mot förtroendevalda är ett allvarligt hot mot vårt demokratiska system. Undersökningar som bland annat "Politikernas trygghetsundersökning" (Brottsförebyggande rådet) och "Digitalt hat" (Sveriges Kommuner och Regioner) visar att hot och hat mot förtroendevalda kvinnor och män ökar och att uttrycken blir mer subtila och allt oftare sprids genom sociala medier.

Politikernas trygghetsundersökning 2019 (PTU) från Brottsförebyggande rådet visar att var tredje förtroendevald i fullmäktige och riksdag (30 procent) utsattes för hot, hat eller våld inom sitt uppdrag någon gång under 2018. Det är en ökning med två procentenheter från valåret 2014, och med fem procentenheter sedan 2016. Totalt uppger var fjärde förtroendevald (24 procent) att utsatthet eller oro för att utsättas, påverkar dem i deras uppdrag.

Enligt Brottsförebyggande rådets undersökning finns det brister i hur samhällets institutioner hanterar hot och våld mot förtroendevalda, både vad gäller kommuner, regioner, partierna, rättssamhället och polisen.

Regionens revisorer har mot bakgrund av sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det angeläget att genomföra en förstudie avseende rubricerat område. Förstudien ingår i fastställd revisionsplan för 2020 under benämningen "Hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda politiker".

2 SYFTE

Förstudiens syfte har varit att svara på om förtroendevalda politiker i Region Jämtland Härjedalen är utsatta för hot, våld och trakasserier.

3 METOD

Förstudien har utförts genom att en enkätundersökning i webbformat skickats till ordinarie ledamöter i Region Jämtland Härjedalens politiska organ. Enkäten bestod av totalt 13 frågor och har avsett tidsperioden 2018-2020 med syfte att fånga valår och innevarande mandatperiod.

Enkäten skickades ut under maj 2020. Två påminnelser har skickats till de som inte besvarat enkäten. Av de 78 personer som fått enkäten har 48 personer öppnat den. Av dessa har 42 personer besvarat samtliga frågor. Det ger en svarsfrekvens på 54%.

Enkätfrågorna finns i **Bilaga: Enkätfrågorna**.

4 DEFINITIONER

I undersökningen har vi definierat hot, våld och trakasserier enligt följande:

Hot - Någon som hotat att skada dig eller din egendom. Hotet som riktats mot dig kan omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för dig.

Våld - Med våld avses hot, enligt definitionen ovan, som satts i verket och orsakat kroppsskada eller smärta. Hit hör också sådana handlingar som inte föregåtts av hot.

Trakasserier - En eller flera händelser som inneburit att du känt dig förolämpad, kränkt eller illa behandlad.

5 RESULTAT AV FÖRSTUDIEN

5.1 SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAR

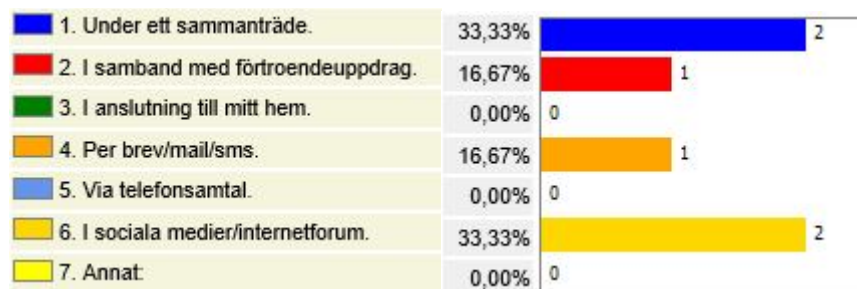
Utsatt för hot, våld eller trakasserier

Av de som besvarat enkäten uppger 9% (4 personer) att de under perioden 2018-2020 utsatts för hot, våld eller trakasserier. Av dessa har 2 valt att inte fortsätta besvara frågorna vilket innebär att svar på frågor kring händelser de utsatts för representeras av två personers upplevelser.

Ingen av respondenterna uppger sig ha blivit utsatt för våld. En har utsatts för både hot och trakasserier vid fler än 6 tillfällen.

Plats, sammanhang och på vilket sätt händelse skett

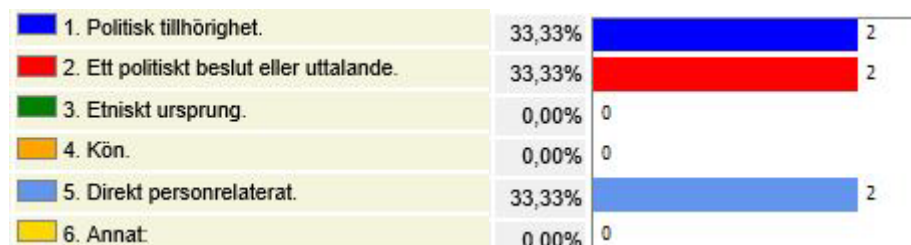
Det vanligaste tillfället att bli utsatt uppges vara under ett sammanträde (33%), i sociala medier (33%), i samband med förtroendeuppdrag (17%) och per brev/mail/sms (17%). Ingen uppger att de blivit utsatta i anslutning till hemmet eller per telefon.

Hoten/trakasserier har skett verbalt, genom gestikulering och skriftligt. Ingen har uppgett att hoten/trakasserier haft en sexuell anspelning.

Uppgiven orsak och vem som hotat/trakasserat

Den upplevda orsaken till hot/trakasserier uppges vara politisk tillhörighet, ett politiskt beslut eller uttalande eller direkt personrelaterat. Ingen har uppgett att etniskt ursprung eller kön legat till grund. Respondenternas svar visar ingen skillnad beroende på kön.

Vanligast är att den som utsätter den förtroendevalda politikern för hot/trakasserier är en medborgare i allmänhet, en medborgare med koppling till den verksamhet politikern är förtroendevald eller en annan politiker inom organisationen. Det förekommer även att det

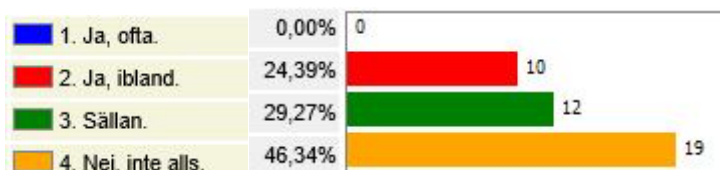
varit en tjänsteman inom organisationen. Ingen har blivit utsatt av någon de inte vet vem det är.

Hantering av händelsen

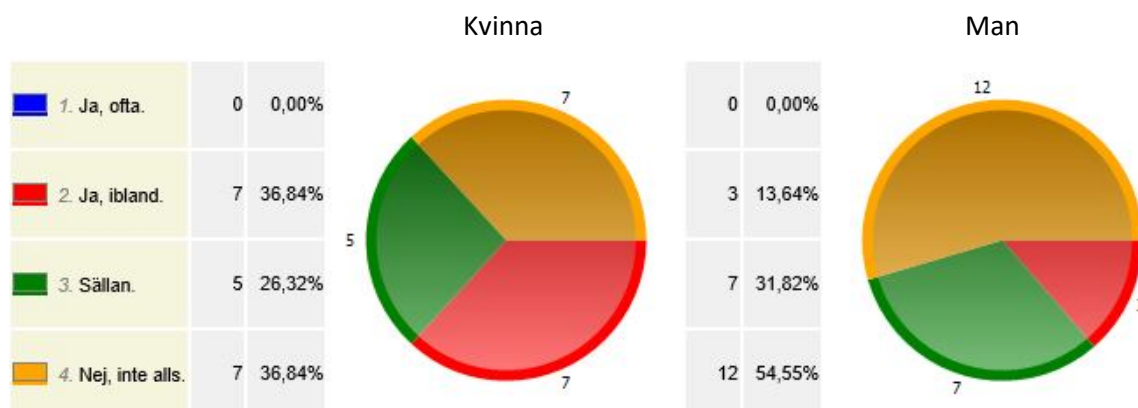
De som utsatts för hot/trakasserier uppger att de hanterat händelsen genom att informera sin gruppledare och prata med en närstående. Ingen polisanmälde händelsen och anledningen uppges vara att man inte tror att anmälan leder till någonting.

Oro för att bli utsatt för hot, våld och/eller trakasserier

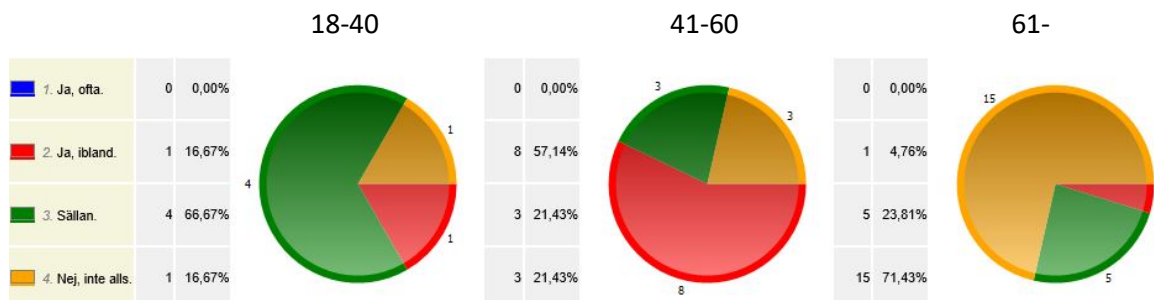
På frågan om personen, i sin roll som förtroendevald, känner en oro för att bli utsatt för hot, våld eller trakasserier har majoriteten av respondenterna (46%) uppgett att de inte alls känner sig oroliga för att bli utsatt. 29% svarade att de sällan känner oro och 24% svarade att de ibland känner oro för detta.

Kvinnor känner i högre utsträckning en oro. Av de kvinnliga respondenterna har 37% svarat att de ibland känner en oro. Av männen är andelen 14%. Av männen har 55% svarat att de inte alls känner en oro, av kvinnorna är motsvarande siffra 37%.

Den förtroendevaldas ålder ser också ut att påverka i vilken grad man känner sig orolig. I gruppen 41-60 år har 57% svarat "Ja, ibland". I gruppen 18-40 år är andelen 17% och av de som är 61 år eller äldre är andelen endast 5% svarat att de ibland känner en oro.

Förebyggande arbete och rutiner

Sammantaget anser 64% att regionen bedriver ett tillräckligt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier eller att det är tillräckligt men med vissa förbättringsområden.

7% har uppgett att det förebyggande arbetet i hög utsträckning bör förbättras. En av dessa tre personer är en person som har utsatts.

29% av respondenterna har svarat "Vet ej" på frågan.

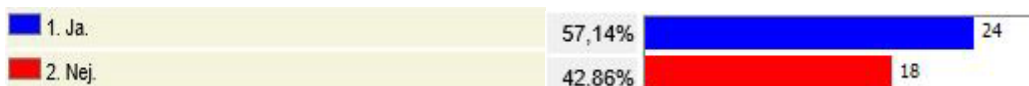
78% känner till att det finns rutiner för hur hot/våld/trakasserier ska hanteras. 7 % känner inte till det och 15% har svarat "Vet ej" på frågan.

Utbildning

I styrdokumentet "Säkerhet för förtroendevalda" uppges att det inför varje mandatperiod ska genomföras en introduktionsutbildning för samtliga förtroendevalda och att utbildningen bör omfatta information avseende hot och våld och hur egna rutiner ser ut.

Drygt hälften (57%) uppger att de genomgått utbildning om hur förtroendevalda ska hantera hot, våld och trakasserier. 43% uppger alltså att de inte genomgått utbildning.

5.2 ANALYS OCH SLUTSATS

Förstudiens syfte har varit att undersöka om det förekommer hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda politiker i Region Jämtland Härjedalen. Den låga svarsfrekvensen och att endast två av de fyra som uppgett att de utsatts för hot/trakasseri fullbordat enkäten innebär att resultatet endast ger en indikation om hur det förhåller sig.

Undersökningen har visat att regionens förtroendevalda politiker i relativt låg utsträckning utsätts för hot och trakasserier. Våld mot förtroendevalda förekommer inte alls.

Det vanligaste tillfället för att bli utsatt är enligt undersökningen vid ett sammanträde eller på sociala medier och bakgrunden uppges vara politisk tillhörighet, ett politiskt beslut eller uttalande eller att hotet/trakasserierna varit direkt personrelaterade. Ingen uppger sig polisanmält händelsen de utsatts för (hot och trakasserier).

Cirka en fjärdedel uppger att de ibland känner en oro för att bli utsatt för hot, våld eller trakasserier. Det finns därmed anledning att undersöka hur det förebyggande arbetet kan utvecklas. Ett tydligt förebyggande arbete och kända rutiner, så att alla vet hur en eventuell situation ska hanteras, kan minska oron för att bli utsatt.

En introduktionsutbildning genomförs för samtliga förtroendevalda vid början av ny mandatperiod. Endast 57% uppger dock att de genomgått utbildning om hur förtroendevalda ska hantera hot, våld och trakasserier. Det skulle kunna vara så att samtliga förtroendevalda inte medverkar i utbildningen eller att hot och våld är en sådan liten del av introduktionsutbildningen att de som genomgått den inte reflekterat över innehållet.

6 KVALITETSSÄKRING

Projektledare svarar för kvalitetssäkring gentemot de insamlade uppgifter som används i analysen. Projektledaren har det primära ansvaret för att den analys som förs fram är tillräckligt underbyggd.

Ansvarig för kvalitetssäkring har det övergripande ansvaret för att kontrollera om förstudien har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

7 ANSVARIGA FÖR FÖRSTUDIENS GENOMFÖRANDE

Projektledare:

Therese Norrbelius
Certifierad kommunal revisor

Kvalitetssäkring:

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör

8 BILAGA: ENKÄTFRÅGORNA

Välkommen till enkäten!

I denna undersökning har vi definierat hot, våld och trakasserier enligt följande:

Hot

Någon som hotat att skada dig eller din egendom. Hotet som riktats mot dig kan omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för dig.

Våld

Med våld avses hot, enligt definitionen ovan, som satts i verket och orsakat kroppsskada eller smärta. Hit hör också sådana handlingar som inte föregåtts av hot.

Trakasserier

En eller flera händelser som inneburit att du känt dig förolämpad, kränkt eller illa behandlad.

Genom att svara på enkäten accepterar du att dina svar databehandlas i enlighet med Region Jämtland Härjedalens policy. För mer information <https://regionjh.se/gdpr>

Har du blivit utsatt för hot, våld eller trakasserier under perioden 2018-2020?

1. Ja.
2. Nej.

Hur många gånger har du blivit utsatt för hot, våld eller trakasserier under perioden 2018-2020?

3.1 Hot

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

3.2 Våld

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

3.3 Trakasserier

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

Var eller på vilket sätt har hot/våld/trakasserierna skett?

Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Under ett sammanträde.
2. I samband med förtroendeuppdrag.
3. I anslutning till mitt hem.
4. Per brev/mail/sms.
5. Via telefonsamtal.
6. I sociala medier/internetforum.
7. Annat:

Hur har hot/våld/trakasserierna skett? Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Verbalt.
2. Gestikulering.
3. Skriftligt.
4. Fysiskt.
5. Annat:

Har hot/våld/trakasserierna haft en sexuell anspelning?

1. Ja.
2. Nej.
3. Vet ej.

Vad upplever du att hot/våld/trakasserierna har utgått från? Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Politisk tillhörighet.
2. Ett politiskt beslut eller uttalande.
3. Etniskt ursprung.
4. Kön.
5. Direkt personrelaterat.
6. Annat:

Vem/vilka har utsatt dig för hot/våld/trakasserier? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Medborgare i allmänhet.
2. Medborgare med koppling till den verksamhet där jag är förtroendevald.
3. Tjänsteman inom organisationen.
4. Politiker inom organisationen.
5. Vet ej.
6. Annat:

Hur hanterade du händelsen? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Jag polisanmälde händelsen.
2. Jag informerade min gruppledare.
3. Jag pratade om det med min familj eller en nära vän.
4. Jag agerade inte.
5. Annat:

Vad var anledningen till att du inte polisanmälde händelsen? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Jag tror inte att anmälan leder till något.
2. Jag upplevde det som oväsentligt.
3. Jag anser att det hör till uppdraget.
4. Jag ville undvika att det rapporterades om händelsen i media.
5. Jag vågade inte.
6. Annan anledning:

Känner du, i din roll som förtroendevald, en oro för att bli utsatt för hot, våld eller trakasserier?

1. Ja, ofta.
2. Ja, ibland.
3. Sällan.
4. Nej, inte alls.

Anser du att regionen bedriver ett tillräckligt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier?

1. Ja.
2. Ja, men det finns vissa förbättringsområden.
3. Nej, det förebyggande arbetet bör i hög grad förbättras.
4. Nej, inte alls.
5. Vet ej.

Känner du till om det inom regionen finns rutiner för hur hot/våld/trakasserier mot förtroendevalda ska hanteras?

1. Ja.
2. Nej.
3. Vet ej.

Har du under perioden 2018-2020 genomgått utbildning om hur förtroendevalda ska hantera hot, våld och trakasserier?

1. Ja.
2. Nej.